

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum obiecto timoris sit bonum, vel malum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum obiectum timoris sit bonum, uel malum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod bonum sit obiectum timoris. Dicit enim Aug. in li. 83. q. 1. quod nihil timemus, nisi ne id quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiscamur speratum; sed id quod amamus, est bonum. ergo timor respicit bonum sicut proprium obiectum.

¶ 2 Præ. Philosophus dicit in 2. Rhet. quod potestas, & super alium esse, est terribile: sed huiusmodi est quoddam bonum. ergo bonum est obiectum timoris.

¶ 3 Præ. In Deo nihil malum esse potest: sed mandatur nobis ut Deum timeamus, secundum illud ps. 23. Time Deum omnes sancti eius. ergo etiam timor est de bono.

SED CONTRA est, quod Damasc. dicit in 2. lib. quod timor est de malo futuro.

RESPON. Dicendum, quod timor est quidam motus appetitiue uirtutis: ad uirtutem autem appetitiuam pertinet prosecutio & fuga, ut dicitur in 6. Eth. Est autem prosecutio boni, fuga autem mali; unde quicumque motus appetitiue uirtutis ita portat profectionem, habet aliquod bonum pro obiecto: quicumque autem importat fugam, habet malum pro obiecto. unde cum timor fugam quandam importet, primo & per se respicit malum sicut proprium obiectum; potest autem respicere etiam bonum secundum quod habet habitudinem ad malum, quod quidem potest esse dupliciter. uno quidem modo, in quantum per malum priuatur bonum. ex hoc autem ipso est aliquod malum, quod est priuatiuum boni: unde cum fugiatur malum, quia malum est, sequitur ut fugiatur, quia priuatur bonum quod quis amando prosequitur: & secundum hoc dicit Aug. quod nulla est causa timendi, nisi ne amittatur bonum amatum. Alio modo comparatur bonum ad malum, ut causa ipsius, in quantum scilicet aliquod bonum sua uirtute potest inducere aliquod nocuum in bono amato. & ideo sicut spes, ut supra dictum est, ad duo respicit. scilicet ad bonum in quod tendit, & ad id per quod sperat se bonum concupitum adipisci: ita et timor ad duo respicit. scilicet ad malum quod refugit, & ad illud bonum quod sua uirtute potest infligere malum: & per hunc

F modum Deus timetur ab homine, in quantum potest infligere penam uel spiritualement, uel corporalem, & per hunc etiam modum timetur potestas alicuius hominis, maxime quando est laesa, uel quando est iniusta, quia sic in promptu habet nocuum in ferre: ita etiam timetur super alium esse, id est, inniti alii, ut scilicet in eius potestate sit constitutum nobis nocuum inferre: sicut ille, qui est conficius criminis, timet ne crimen reueletur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS II.

Vtrum malum nature sit obiectum timoris.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod timor non sit de malo nature. Dicit enim Philosophus in 2. Rhet. quod timor consiliatiuus facit: non autem consiliatur de his, quae a natura eueniunt, ut dicitur in 3. Ethicorum. ergo timor non est de malo nature.

¶ 2 Præ. Defectus naturales semper hominis immittunt, ut mors, & alia huiusmodi. si igitur de huiusmodi malis esset timor, oporteret quod homo semper esset in timore.

¶ 3 Præ. Natura non mouet ad contraria: sed malum nature prouenit ex natura. ergo quod timendo aliquis refugit huiusmodi malum, non est a natura. timor ergo naturalis non est de malo nature, ad quem tamen hoc malum pertinere uideretur.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 3. Ethicorum. quod inter omnia terribilissimum est mors, quae est malum nature.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosophus dicit in 2. Rhet. quod timor prouenit ex phantasia futuri mali, uel contristatiui. Sicut autem contristatiuum malum est, quod contrariatur uoluntati: ita corruptiuum malum est, quod contrariatur nature, & hoc est malum nature, unde de malo nature potest esse timor. Sed considerandum est, quod malum nature quandoque est a causa naturali, & tunc dicitur malum nature, non solum quia priuatur natura bonum, sed etiam quia est effectus nature, sicut mors naturalis, & alij huiusmodi defectus. Aliquando uero malum nature prouenit ex causa non naturali, sicut mors, quae uiolenter infertur a persecutore, & utroque modo malum nature quodammodo timetur, & quodammodo non timetur. Cum enim timor proueniat ex phantasia futuri mali, ut dicit Philosophus, illud quod remouet futuri mali phantasia, excludit etiam timorem. Quod autem non apparet aliquod malum ut futurum, potest ex duobus contingere. Uno quidem modo ex hoc, quod est remotum & distans. hoc enim propter distantiam imaginatur ut non futurum: & ideo uel non timetur, uel parum timetur. Vnde Philosophus dicit in 2. Rhet. quae ualde longe sunt, non timentur: sciunt enim omnes, quod moriuntur, sed quia non prope est, nihil curant. Alio modo estimatur aliquod malum quod est futurum, ut non futurum, propter necessitatem, quae facit ipsum estimare ut

Infra art. 3. importat fugam, & obiectum eius est bonum.
¶ Ad hoc dicitur, quod sermo praesens intelligitur de omnibus per se: instantia autem allata sunt de omnibus per accidens. Prosecutio enim per se sibi uendicat bonum, & e-conuerso. Et similiter fuga per se sibi uendicat malum, & e-conuerso: unde nulla prosecutio est mali nisi per accidens, scilicet per coniunctum bonum. Et hoc modo audacia est motus prosecutiui mali, ut infra quaest. 45. patet. & similiter nulla fuga est boni nisi per accidens, scilicet propter coniunctum malum: & hoc modo desperatio est fuga boni. Ethic est tertius modus accidit talitatis inuentae in passionibus animae respectu boni & mali, de quo infra erit sermo.

¶ In toto residuo quod eiusdem aduerte, quod quia obiectum timoris includit in se tria, scilicet malum, arduum, futurum, ex his redditur ratio timendorum & non timendorum, & magis & minus timendorum. Ex ratione nanque futuri excluditur multum distantia secundum tempus, & praesentia, & inuasiuilia: quae enim apprehenduntur aliquo horum modorum, ut minus futura habentur, ut patet in 2. articulo. Ex ratione uero ardui, seu difficultatis ad euadendum uel resistendum, excluduntur mala culpa, & timor ipse quodammodo, & insolita ac repentina magis timentur: ut in tertio, quarto, & quinto articulis patet. Ex ratione uero mali non timetur per se, nisi malum: & magis timetur interminabile, ut in primo & ultimo articulo patet. Et sic habes obiectum timoris, & ex ipso rationes timendorum unitas, quod potes in aliis facere.

¶ In responsione ad ultimum, ultimi articuli eiusdem quaest. breuiter scito, quod bonitas rei est duplex, scilicet speculatiua ad ipsam rei substantiam, & circumstantiam, sicut bonitas caloris est esse calorem, ut quatuor uel sex &c. uel esse in tali finis obiecto, aut loco &c. Duratio non auget primam bonitatem, sed secundam, non enim calor duras tri duo, est secundum se perfectior calore uenit horum, sed bene est perfectior secundum circumstantiam temporis, & hoc intendit tam Aristoteles ibi, quae auctor hinc: qui ideo in corpore articuli praemittit, quod malum augetur dupliciter, scilicet secundum suam speciem, & secundum circumstantias, praesentem, & futuram. oppositio lateralis quod malum apprehendatur ut maius, siue ex hac siue ex illa prouenit causa, nihil refert.

¶ In toto residuo quod eiusdem aduerte, quod quia obiectum timoris includit in se tria, scilicet malum, arduum, futurum, ex his redditur ratio timendorum & non timendorum, & magis & minus timendorum. Ex ratione nanque futuri excluditur multum distantia secundum tempus, & praesentia, & inuasiuilia: quae enim apprehenduntur aliquo horum modorum, ut minus futura habentur, ut patet in 2. articulo. Ex ratione uero ardui, seu difficultatis ad euadendum uel resistendum, excluduntur mala culpa, & timor ipse quodammodo, & insolita ac repentina magis timentur: ut in tertio, quarto, & quinto articulis patet. Ex ratione uero mali non timetur per se, nisi malum: & magis timetur interminabile, ut in primo & ultimo articulo patet. Et sic habes obiectum timoris, & ex ipso rationes timendorum unitas, quod potes in aliis facere.

¶ In responsione ad ultimum, ultimi articuli eiusdem quaest. breuiter scito, quod bonitas rei est duplex, scilicet speculatiua ad ipsam rei substantiam, & circumstantiam, sicut bonitas caloris est esse calorem, ut quatuor uel sex &c. uel esse in tali finis obiecto, aut loco &c. Duratio non auget primam bonitatem, sed secundam, non enim calor duras tri duo, est secundum se perfectior calore uenit horum, sed bene est perfectior secundum circumstantiam temporis, & hoc intendit tam Aristoteles ibi, quae auctor hinc: qui ideo in corpore articuli praemittit, quod malum augetur dupliciter, scilicet secundum suam speciem, & secundum circumstantias, praesentem, & futuram. oppositio lateralis quod malum apprehendatur ut maius, siue ex hac siue ex illa prouenit causa, nihil refert.

¶ In toto residuo quod eiusdem aduerte, quod quia obiectum timoris includit in se tria, scilicet malum, arduum, futurum, ex his redditur ratio timendorum & non timendorum, & magis & minus timendorum. Ex ratione nanque futuri excluditur multum distantia secundum tempus, & praesentia, & inuasiuilia: quae enim apprehenduntur aliquo horum modorum, ut minus futura habentur, ut patet in 2. articulo. Ex ratione uero ardui, seu difficultatis ad euadendum uel resistendum, excluduntur mala culpa, & timor ipse quodammodo, & insolita ac repentina magis timentur: ut in tertio, quarto, & quinto articulis patet. Ex ratione uero mali non timetur per se, nisi malum: & magis timetur interminabile, ut in primo & ultimo articulo patet. Et sic habes obiectum timoris, & ex ipso rationes timendorum unitas, quod potes in aliis facere.

¶ In responsione ad ultimum, ultimi articuli eiusdem quaest. breuiter scito, quod bonitas rei est duplex, scilicet speculatiua ad ipsam rei substantiam, & circumstantiam, sicut bonitas caloris est esse calorem, ut quatuor uel sex &c. uel esse in tali finis obiecto, aut loco &c. Duratio non auget primam bonitatem, sed secundam, non enim calor duras tri duo, est secundum se perfectior calore uenit horum, sed bene est perfectior secundum circumstantiam temporis, & hoc intendit tam Aristoteles ibi, quae auctor hinc: qui ideo in corpore articuli praemittit, quod malum augetur dupliciter, scilicet secundum suam speciem, & secundum circumstantias, praesentem, & futuram. oppositio lateralis quod malum apprehendatur ut maius, siue ex hac siue ex illa prouenit causa, nihil refert.

¶ In toto residuo quod eiusdem aduerte, quod quia obiectum timoris includit in se tria, scilicet malum, arduum, futurum, ex his redditur ratio timendorum & non timendorum, & magis & minus timendorum. Ex ratione nanque futuri excluditur multum distantia secundum tempus, & praesentia, & inuasiuilia: quae enim apprehenduntur aliquo horum modorum, ut minus futura habentur, ut patet in 2. articulo. Ex ratione uero ardui, seu difficultatis ad euadendum uel resistendum, excluduntur mala culpa, & timor ipse quodammodo, & insolita ac repentina magis timentur: ut in tertio, quarto, & quinto articulis patet. Ex ratione uero mali non timetur per se, nisi malum: & magis timetur interminabile, ut in primo & ultimo articulo patet. Et sic habes obiectum timoris, & ex ipso rationes timendorum unitas, quod potes in aliis facere.

¶ In toto residuo quod eiusdem aduerte, quod quia obiectum timoris includit in se tria, scilicet malum, arduum, futurum, ex his redditur ratio timendorum & non timendorum, & magis & minus timendorum. Ex ratione nanque futuri excluditur multum distantia secundum tempus, & praesentia, & inuasiuilia: quae enim apprehenduntur aliquo horum modorum, ut minus futura habentur, ut patet in 2. articulo. Ex ratione uero ardui, seu difficultatis ad euadendum uel resistendum, excluduntur mala culpa, & timor ipse quodammodo, & insolita ac repentina magis timentur: ut in tertio, quarto, & quinto articulis patet. Ex ratione uero mali non timetur per se, nisi malum: & magis timetur interminabile, ut in primo & ultimo articulo patet. Et sic habes obiectum timoris, & ex ipso rationes timendorum unitas, quod potes in aliis facere.